

Mlčenlivost podle AML zákona

Mlčenlivost je termín neodmyslitelně spjatý s detekcí, analýzou a vyhodnocováním podezřelých obchodů podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění (dále jen „AML zákon“).

Je naprosto logické, že informace týkající se šetření transakcí potenciálně spojených s tou nejzávažnější organizovanou kriminalitou mohou být přístupné pouze přesně vymezenému okruhu kompetentních osob. Tato velmi přísná a speciální mlčenlivost je upravena v části čtvrté AML zákona (§ 38 a násl.) a vztahuje se na povinné osoby a jejich zaměstnance, zaměstnance Finančního analytického úřadu (dále jen „FAÚ“) a zaměstnance všech dalších úřadů vykonávajících správní dozor podle AML zákona (Česká národní banka, úřady vykonávající dozor v oblasti hazardních her, Česká obchodní inspekce).

Tato povinnost trvá i po ukončení pracovního poměru či jiného smluvního vztahu k povinné osobě či některému z vyjmenovaných úřadů. Nad rámec výše uvedeného je povinná zachovávat mlčenlivost každá osoba, která se o výše uvedených skutečnostech dozví. Zprostit této speciální mlčenlivosti může v odůvodněných případech premiér nebo jím pověřený člen vlády.

Mlčenlivost se vztahuje na skutečnosti týkající se oznámení a šetření podezřelých obchodů, úkonů činěných FAÚ nebo plnění oznamovací povinnosti vůči FAÚ, tj. dotazů, jimiž se FAÚ obrací na povinné osoby v rámci své analytické činnosti. Účelem této mlčenlivosti je ze-

Účelem mlčenlivosti je zejména řádný průběh šetření podezřelých obchodů, ochrana zjištěných informací, nerušený průběh případného následného trestního řízení a řádný výkon zajišťovacích institutů.

jména řádný průběh šetření podezřelých obchodů, ochrana zjištěných informací, nerušený průběh případného následného trestního řízení a řádný výkon zajišťovacích institutů.

Mimo výše uvedené je speciální zákonná ochrana poskytována osobám, které odhalí či oznámí podezřelý obchod. Jedná se tedy typicky o příslušné zaměstnance povinných osob (zejména bank), kteří jsou tímto způsobem chráněni před hrozbami nebo nepřátelským jednáním ze strany potenciálních pachatelů, ale i před diskriminačním zacházením v za-

městnání. S údaji těchto osob tedy může disponovat pouze omezené spektrum osob (například analytik FAÚ šetřící konkrétní případ) a tyto údaje nejsou v žádném případě předávány dalším úřadům – recipientům výsledků šetření FAÚ (Policie ČR, správce daně aj.). V tomto ohledu je třeba důrazně apelovat na banky i další povinné osoby, aby z vlastní iniciativy chránily identitu těchto zaměstnanců a jejich osobní údaje neposkytovaly úřadům, které mohou – jak je uvedeno dále – prolomit mlčenlivost dle AML zákona.

Porušení povinnosti mlčenlivosti je přestupkem podle § 43 AML zákona, za který lze uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč.

Prolomení mlčenlivosti

A nyní se pojdme věnovat otázce, které subjekty mají zákonnou možnost prolomit speciální AML mlčenlivost a požadovat od FAÚ či povinných osob (zejména bank) poskytnutí informací týkajících se detekce a šetření podezřelých obchodů, a to včetně problémových situací, které mohou nastat v praxi. Odpověď na tuto otázku najdeme v ustanovení § 39 odst. 1 AML zákona, kde je stanoven taxativní výčet těchto subjektů. U většiny z těchto subjektů je současně stanoveno, za jakých podmínek či v jakém rozsahu je možné mlčenlivost prolomit.

Subjekty prolamující mlčenlivost by se svými dotazy ohledně informací vztahujících se k podezřelým obchodům měly obracet primárně na FAÚ, v praxi však nelze vyloučit ani dotazy směřující přímo na povinné osoby, a to zejména v otázkách detekce podezřelých obchodů, komunikace s klientem apod.

Je opět velmi důležité zdůraznit, že téměř u všech těchto subjektů (kromě orgánů činných v trestním řízení) dále platí, že informace spojené s detekcí a šetřením podezřelých obchodů lze poskytnout pouze v nezbytně nutném rozsahu podle účelu poskytované informace, přičemž poskytnutí informací nesmí ohrozit šetření podezřelého obchodu nebo probíhající trestní řízení (§ 39 odst. 4 AML zákona). Zde je třeba vzít do úvahy, že v praxi velmi často nastane situace, kdy povinné osoby nebudou schopny tuto situaci relevantně vyhodnotit, resp. nebudou disponovat informací o probíhajícím trestním řízení či šetření podezřelého obchodu. V takovém případě lze doporučit, aby povinné osoby odkázaly žadatele na FAÚ, který jediný může výše uvedené podmínky spolehlivě posoudit a současně poskytnout nejširší možné penzum informací týkajících se šetření podezřelého obchodu.

Z hlediska finančních institucí jako povinných osob jsou relevantní zejména níže uvedené subjekty oprávněné prolomit mlčenlivost:

Orgány činné v trestním řízení

Policejní orgán, státní zástupce či soud v rámci trestního řízení jsou nejdůležitějšími subjekty, které mají zákonné oprávnění prolomit AML mlčenlivost. Tato skutečnost je logická, neboť orgány činné v trestním řízení jsou hlavními recipienty výsledků šetření podezřelých obchodů, jehož cílem je především odhalit trestnou činnost a zajistit výnosy z této trestné činnosti pocházející. Základní podmínkou pro prolomení mlčenlivosti je vedení trestního řízení o trestném činu souvisejícím s legalizací výnosů z trestné činnosti nebo financováním terorismu. Pokud tato podmínka není splněna, resp. není jasně specifikována v žádosti o informace, nelze ze strany povinných osob, FAÚ či dozorců úřadů informace poskytnout.

Soud rozhodující spory týkající se podezřelého obchodu

V případě rozhodování těchto sporů, jejichž výskyt je v praxi stále častější, bude zpravidla soud požadovat pro účely svého rozhodnutí maximální možné spektrum relevantních informací. V případě poskytnutí těchto informací je možné vyhradit část předkládaných informací a dokumentace pouze pro náhled soudu s tím, že tyto písemnosti nesmí být zpřístupněny třetí straně, tedy zejména protistraně sporu, kterou je zpravidla žalující klient.

Finanční arbitř

Obdobné postavení jako soud má i finanční arbitř, tedy je možné postupovat analogickým způsobem dle bodu 2.

Osoba, která by mohla uplatnit nárok na náhradu škody způsobené postupem podle AML zákona

Rovněž osoba, která hodlá uplatnit nárok na náhradu škody způsobené postupem podle AML zákona, má právo na získání informací nezbytných pro uplatnění tohoto nároku. V praxi se bude zpravidla jednat o klienty bank, jejichž peněžní prostředky či jiný majetek byly dočasně zajištěny či blokovány (na základě § 20 AML zákona – odklad splnění příkazu klienta, nebo § 15 AML zákona – neuskutečnění obchodu). Zde je nutno zdůraznit slovo „nezbytných“, tedy pouze údajů postačujících k formulaci uplatnění nároku klienta. Konkrétně by se mělo jednat zejména o sdělení, podle jakých ustanovení AML zákona bylo postupováno, včetně uvedení konkrétních časových údajů (např. kdy byl uplatněn blokační postup, podáno oznámení podezřelého obchodu apod.). Klientovi se v žádném případě neposkytuje text oznámení podezřelého obchodu ani nesdělují žádné další informace bezprostředně nesouvisející s uplatněním jeho nároku na náhradu škody. Tyto informace si následně může pro účely svého rozhodnutí vyžádat orgán rozhodující o tomto nároku – viz body 2 a 3.

Velmi podstatný význam má skutečnost, že výše uvedené informace mohou být klientovi poskytnuty až po uplynutí „blokačních“ lhůt stanovených AML zákonem (§ 20), pokud FAÚ písemně nerozhodne jinak. Vzhledem ke skutečnosti, že blokační lhůty mohou v součtu činit až šest pracovních dnů, jsou v praxi zaměstnanci bank velmi často vystaveni situacím, kdy po tuto dobu musí tvářit v tvář nespokojenému klientovi, který je zbaven možnosti disponovat svým majetkem, zachovávat mlčenlivost, přičemž klient nesmí být žádným způsobem informován o tom, že je jeho majetek blokován na základě AML zákona.

V této souvislosti se nabízí často diskutovaná otázka, zda dochází k porušení AML mlčenlivosti, pokud klient „vidí“ nastavení blokační účtu ve svém náhledu elektronického bankovníctví (zpravidla jako „execuce“). Z odborného pohledu je třeba se přiklonit k názoru, že takovou reflexi institutu odložení splnění příkazu klienta, tedy „blokační“ či zajištění prostředků na účtu (§ 20 AML zákona), v náhledu elektronického bankovníctví by bylo možné považovat za porušení AML mlčenlivosti.

Toliko pro úplnost uvádíme, že institut mlčenlivosti je odlišně upraven pro právní profese jakožto povinné osoby (např. advokáty, notáře, daňové poradce a další).

Tento článek si kladl za cíl přiblížit institut mlčenlivosti podle AML zákona a možnosti jejího prolomení, a to včetně situací, které jsou z hlediska aplikační praxe problematické. Autoři uvítají jakékoli dotazy, připomínky či podněty na e-mailových adresách: michaela.hladka@fau.mfcr.cz; jiri.hylmar@fau.mfcr.cz

B Text Jiří Hylmar, ředitel Analytického odboru FAÚ
Michaela Hladká, zástupkyně ředitele Analytického odboru FAÚ
www.bankovnictvionline.cz

”

Klientovi se v žádném případě neposkytuje text oznámení podezřelého obchodu ani nesdělují žádné další informace bezprostředně nesouvisející s uplatněním jeho nároku na náhradu škody.